

ска работа и не отишла на църква и се разболяла. И на Русалската неделя ѝ викат тогава улася, власи”. Това са калушарите, влашки цигани от махалата Газибаир. Трима мъже и една жена си слагат шпори, вземат гърне с вода и по една тояга. Играят в кръг около болната и пеят. После строшават гърнето, заливат я с вода и бягат. Един от тях замаян пада, другият му играе наоколо, казва баяния и го вдига. После всички играят хоро (Арнаулов 1972: 14; Тодорова-Пиргова 2003: 444).

Самите цигани също са ползвали и продължават да ползват своите лечители и *традиционни методи на самолечение*. Преди век в София „Циганската къща не познаваше лекар, нито пък лечение със средствата на научната медицина. Край болните стари баби бърбореха непонятни думи или изричаха заклинания. Ако болният по една случайност оцелееше, почваха тържества и изцелителката ставаше център на вниманието.... Когато болните умираха, смъртта се отдаваше на някое божие наказание, срещу което никаква сила не можела да се противопостави...” (Костенцева 1979: 45). „Не знаехме какво е доктор. Казваше се: „ Циганинът сам си е доктор” или „Старата циганка е по-добра от доктора” (ж., 78 г., Благоевградско) (цит. по Пашова 2010: 38). В сегрегираниите цигански/ ромски махали и в затворените ендогамни групи и днес все още се лекуват с баене, лизане на око, разваляне на магии и на уроки, леене на куршум, ходене в манастир или при имам, за да се прочете на болния молитва за здраве и да получи муска или да му се бае. В Самоков например „Имат някои специфични практики... Мажат се с мляко и чесън, когато имат температура – мажат главата, лицето, тялото. Ядат чесън при високо кръвно. Солят си децата до 40-ия ден – на пелена със сол, увиват го и го държат като сланина...” (Томова, Николова 2011: 179-180).

Циганските жени гледат на ръка, на карти, хвърлят боб и правят предсказания (като правило само за щастие и късмет), *магии за здраве и любов* (по изключение може и “черна” магия – отрицателна магия). Околните считат за магьосници най-вече циганките, и особено чергарките. Още в началото на XX век врачките и гледачките са в почти всички големи градове. „Близо до училището “Илия Бланков” (Шумен, 1911 г.), в хана до това училище, са се настанили от два-три месеца насам една група руски цигани, калайджии. Техните жени били гледачки и маса свят – жени и мъже, се провървял за врачуване (СБНУ 1895: 150; Извори за българската 2002: 116-117).

Баячката не си казва уменията, защото вярва, че няма да ѝ се прихваща. „Не трябва да се дава. Лошо ша стане. Ако някой крадне, тогас може.... не можи, не казвам. Тъй ми поръчано. Туй е заръчано до живот. Само аз знам къде отивам, какво бая, какво нося, какво прая” (ж., 83 г., копанарка, Варненско) (цит. по Конович, Ненов 2009: 39).